

Neje, Megyesi Eszter, kivel 1836-ban lépett házasságra, már előbb elhalván, négy kiskorú gyermeke (köztök Kálmán, most laczhi lelkes s egyházi író és lapunk ismeretes munkatársa) jó lelkű testvérei, Mária (Kardosné) és Antal gondjaira maradt, kik igazi testvéri szívvel, nemcsak a gyermekekről gondoskodtak, hanem a szegény foglyot is börtönében mindenszükségekkel bőven ellátták. — 1856. ápr. 6-án kegyelmet nyervén, Debreczenbe visszatért; de az akkori kormány még a börtönön túl is kiterjesztvén a boszuállást, a meg nem tört lelkű férfit veszedelmesnek nyilvánította s mind a lelkesi, mind a tanári hivatalától eltiltotta. Pedig első rangú gyűlékezetek versenyeztek egymással, hogy őt maguknak megnyerhessék. Mindjárt hazatérése után a kun-szentmiklósi, később a losonczy, szentesi, sárospataki egyházak választák s hívták meg lelkészüknek; a debreczeni egyház s a tiszántúli superintendia pedig a debreczeni főiskolában a gyakorlati lelkészet tanári székébe ohajította ültetni. Mind hiába; egyiket sem engedtetett elfogadnia, s meg kellett elégednie azzal, hogy a tiszántúli egyházkerület levéltárnoki és egyszersmind a főiskola mellett szalmavetői, majd a püspöki hivatal mellett iradavezetői hivatalra választott meg s alkalmaztatott. Ez utóbbi minőségében tetemes részt vett az 1859-ki páten ellen folytatott erélyes küzdelemben, s tollából származott azon egyházkerület leghatalmasb manifestációinak nagy része. 1860. májusban a páten visszavonátván, a a protestáns egyház törvények s békekötések által biztosított jogaiba visszahelyeztetett s saját belszervezkedéséhez fogott. A képviselői rendszer az egész reform. egyházban elfogadottak, s annak keresztül vitelére a négy egyházkerület hat-hat követe konventre gyűlt össze Debreczenben. E nevezetes konvont lejegyzői tollát ő vezette s munkálata új alaptörvényül szolgál az egész egyháznak.

Ekkor már papi hivatalba lépésének akadályai megszűnván, a debreczeni egyház visszahelyezte őt, még azon év júliusában lelkési hivatalába, s érdemei és szenvedési jutalmát adta meg ezzel. Ő azonban, meglepő módon az erkölcsi jutalommal, e hivatalról, a közügy iránti tekintetből nagylelkűen visszalépett — hogy a hely üresen maradván, arra Balogh Péter, a kerület ujonnan választott superintendensét lehesen meghívni s a superintendensi hivatal Debreczenben maradhasson, — a mi meg is történt. Mint a püspöki iroda vezetője folytatta tehát erélyes és hasznos működését, 1863. ápr. 3-kiig, mikor a karczagi egyház által választott lelkészül s e hivatalát május 9-én el is foglalta. A heves-nagykunsági egyházmegye még azon évben espere-sévé választotta. S e hivatalát folytatta a folyó év májusáig, mikor a debreczeni egyház által választott s július 23-án a gyűlékezet közörméire be is igttattott. Szept. 10-kén a debreczeni honvédszászlóalj zászlószentelésén ő tartotta a remek ünnepélyi beszédet, régi ereje és hazafias lelkesedése teljével, melyetannyi szenvedés, megpróbáltatás, maga az idő is, meg nem törhetett, sőt meg sem lankasztott.

Könyves Tóth Mihály, bár különös szakudományok életét nem szentelte s tudományos törekvése általános és egyetem volt, ritka tudományosságával s magas értelmi és társadalmi miveltéssel bír. A börtönben töltött évek alatt tanult meg görögül, s mivelte a német, francia, angol

nyelveket, melyekben, valamint a régi és új irodalmakban nagy jártassággal bír. Irodalmi munkássága, számos kitűnő egyházi beszéden kívül, melyek közül sok meg is jelent, s őt a magyar protestánság első rangú szónokai közé emeli, nagyszámu alapos dolgozattal gyarapította a Prot. egyh. és iskolai lapokat, a Sárospataki füzeteket, s a tiszántúli egyházkerület által kiadott Népkönyvtárt. Fiatal korában az Athenaeumnak is dolgozó társa volt; később Macaulay essayi közül ültetett át néhányat nyelvünkre, s egy jelt tanulmányban bölcsészeti és történelmi tárgyalt a egyház és állam közti viszonyt. Még többet hatott azonban társadalmi uton. Több jó-tékony alapítvány tulajdonképp e hatásnak s neki köszöni létrejöttét; így Debreczenben a néhai Nagy József kereskedő 10,000 frtos alapítványa, jeles tanulók segélyezésére; így Karczagon egy kegyes házaspár 7000 forintos áldozata orgonára stb.

A társaságban mint ember, a legmegnyerőbbek közé tartozik, kivel együtt lenni tanulság és gyönyör, szava elragad és lelkesít egyszerre, s társalgása és szónoklata varázsa egyaránt ellenállhatlan. Hatvankét éve daczára testben, lélekben ifjú még. Bár feltűnése és lármás szereplést nem keresett soha és választott jelmondatának tartja, hogy „qui bene latuit, bene vixit“ (elrejtőzve jó élni), hatása nagy minden körben, mely működése színhelye s ez üdvös hatás annál mélyebb és valószínűbb — mert nem keresi.

Ugy meguntam...

Ugy meguntam e szűk világot,
S az „ember“ napi örömét,
Hol kalmár-zaj kelt, hogyha virrad,
S lenyugszunk, ha az ég sötét.

Hol a tömegben anyyi, legtöbb
Kenyéért izzad, hazudoz;
Hajlik a nagy s a jó elárul,
S foszeng, csal, dözöl a gonosz.

Ugy meguntam e hangya-képet!
Tűn a remény, elhágy a hit,
S a szeretet elrejtéket, hogy
Ne lássák sebtét, rongyait.

Hol minden érzés, mint a koldus,
Nyomorból él, kegyet keres,
S ha nem talál: esd, ámit, szinlel,
S magára sem lesz érdemes.

Ki vágyom, ki, e szűk világól,
Hol apró még a nyomor is,
Félszeg a kín, s a bűn ideitlen,
— Ezért nincs is tán Nemezis.

Nagyságok fonyes rengetegje!
Fenségek anyja! jer, vezess!
Jer, oh te dicő, szent természet!
Te egyedül nagy és nemes!

S vigy el oda, hol zúg a tenger!
S orgonát ver a fűrteteg!...
Suhog, suhog a százas lomb...
S derekát villám dönti meg!

Hol forr, dübög az ós-örök tűz,
S piros lávája égve tör!
...Vagy hol egy kised forrás futkos,
S hiven, egy uton, egy patakba dől. —
Benedek Aladár.

Halál az erdőben.

(Elbeszélés.)
(Vége.)

A könyvet folytattam és alkalmas olvasni való tárgyat kerestem benne. De Kochem atyus nem sok olyan dolgot írt könyvében, a mi szegény szenvedő emberek vizsgálását nyújthatna. — Isten véghetetlenül szigorú és az emberiség ki-

lencz tizedrésze egyenesen a pokolba kerül, s csak a tizedik tizedrésze juthat be nagy bajjal a tisztító tűz kinjain át a mennyországba.

E gondolat sziszegő viperaként kígyózik végig az egész könyven, mely fájdalom! még a legújabb időkben is nagyon elvan terjedve a nép között. Ámbár az olyan tudákos embereknek, a kik engemet csak „papos, prédikációs hangonért“ szerettek hallgatni, örömet oda dörögtem az örök elvárkozás hajmeresztő ígét, mindamelllett is, ha így betegy mellett kellett a könyvből valamit felolvasnom, találékonyomat ugyancsak sokszor meg kellett erőltetnem, hogy olvasás közben a kifejezéseket némileg szelidíthessem, a négy utolsó dolog irtózatot gerjesztő leírását mérsékelhessem és a tulbuzgó páter kiáltó eszméinek valamelyik kedvesebb és kellemesebb színezetét adhassak.

Igy akkor is elgondolkoztam, hogy lát-szólag a könyvből olvasva, miképpen beszélhetnék Rigó Pistának a szegénység áldásairól, a csöndes önmegadás és megnyugvás szentségéről és az emberek iránti hő szeretetről, és arról, hogy csak ez az ut Krisztusnak igazi utánzása és követése, ki bennünket — ha óránk utótt — szelid, nyugalmas elszunnyadás után az egkeke fog vezérelni.

Végre fölédret Pista, megfordítja fejét, megnézte nejt s a szunnyadó gyermekeket, azután engemet s világos, érthető hangon így szólt: „Te is feljöttél, Peti? Isten áldjon meg érte, de a fölolvashoz ma aligha lesz időnk. Anna, légy olyan jó, menj és költsd fel a gyermekeket!“

Az asszony összerázkódott, kezével szívéhez kapott s reszkető hangon mondta: „Megint rosszabbul vagy, Pista? Hiszen olyan jól aludtál!“

„Ne buslakodjál oly nagyon, kedves feleségem, látod, nincs ez másképen a világban. Költsd fel szépen a gyermekeket, de lassan, ne hogy megijedjenek.“

A szegény nő a szó szoros értelmében oda rohant a szalmatekelyekhez és úgy megrázta a kicsinyeket, hogy azok félig eszméletlenül riadtak föl.

„Nagyon szépen kérlek, Anna, ne rágasd meg azokat a gyermekeket!“ — inté őt a beteg már gyengébb hangon, — „s a kicsi Márhát hadd aludni, ő még egy sem ért semmit.“

„Ne erőlted meg magadat oly nagyon a szézzel!“ — zokogá a nő.

„Anna, igaz — de — mégis csak ki kell magamat beszélnem. Sokáig egy sem igen lehetünk egymással. Husz évig éltünk együtt. Anna, te életem voltál nekem, s nincs ember, ki meghálálhatná neked azt, a mi te nekem voltál. Ezt nem fogom elfeledni neked sem a halálban, sem a mennyországban. Csak az esik jól nekem, hogy utolsó órámban is beszélgethettem veled egy keveset, hogy a gyermekeket is láthatom még, s hogy még most is annyira eszméletlenül vagyok.“

„Ne halj meg nehezen, Pista!“ — sohajtá a nő, férje arca fölél hajolva.

„Ne félj semmit!“ — felelé ez nyugodtan, — „látod, nálam épen úgy van, mint atyámnál: könnyen élni, könnyen halni. Csak légy te is csöndesen és ne vedd úgy a szivedre. Habár egyenként kell is eltávolozunk, azért mi mégis csak egyívű tartozunk és majd tartok én fön a te számodra is egy kis helyecskét a mennyországban, mindjárt én mellettem, Anna, épen ott az oldalom mellett. Csak az istenre kérlek, tedd meg azt az egyet, hogy a gyermekeket jól nevelj föl!“

Csöndesség lön; a gyermekek ismét aludtak. Ugy tetszett, mintha valami halk dörmögést vagy fonást hallottam volna. Egyszerre csak erős hangon elküldte magát Pista: „Anna, most gyujtsd meg a gyertyát, sietve, gyorsan!“

A nő kétségbeesetten futkosott a szobában, gyufát keresve, holott a fáklya ugyis égett. „Most már kezd haldokolni!“ — kiálta rémülten. De mikor már égett a viaszgyertya, mikor azt férje kezébe adhatá; s mikor a szentelt viztartót a tálasról levévé, nyugodtá lett és hangosan imádkozott: „Jézus, Mária, segítetek rajta! Istennek minden szentjei, ne hagyjátok el őt legvégső szükségében s ne engedjétek lelkét elveszni! Jézus, legszentebb kinszenvedéseidre kérlek! Mária, hét szent fájdalomhoz könyörgök! Te pedig, az ő védszentje, ha lelke testétől megválk, veszed föl azt a mennyországit!“

Hosszasan imádkozott így, de nem zokogott és nem sirt többé, szemében egyetlen köny sem csillogott, egészen alázatos imádkozóvá, szőszőlővá lön.

Végre elhallgatott, férjének feje fölél hajolt, lélegzetét hallgatá s lassu hangon így szólt: „Isten veled hát, Pista! Köszöndsd szüleit és az egész atyafiságot az örökkévalóságban. Isten veled, kedves férjem! A szent angyalok fognak kíséreni és az ur Jézus már ott várakozik rád a mennyország kapujában.“

Férje mit sem hallott már többé, halvány, félig nyitott ajkai nem adtak feleletet és szeméi merőben a szoba padlatára voltak szegezve. — Összekulcsolt kezeiben ott égett a viaszgyertya; nem lobogott, hanem nyugodtan, csöndesen, mint hófehér virágbimbó, nyult föl a láng egyenesen — a férfi lehellete nem ingató meg többé.

„Vége van, meghalt!“ — kiálta föl a nő, élesen, szivrehatóan és azután egy kis számolyra rogyott és elkezdett sirni keservesen.

A gyermekek ismét fölédredtek s ók is sirtak, csupán a csecsemő mosolygott....

Végre magához jött a szegény asszony, fölsharítá könyeit s két ujját a halott szemreire tévé.

A viaszgyertya égett, míg a hajnal pirkadni kezdett.

Ekkor egy favágó jött oda; letérdelpe a halott mellé, röviden egy imát mondott, s a halottra szentelt vizet hintett, így mormogva magában: „Igy mennek el ők, egyik a másik után — utójára tán magam is oda kerülök.“

Azután ünnepi ruhát adtak Rigó Pistára s kivitték a zöld ágakból készült színbe és ott fölfektették a deszkára.

A könyvet az asztalon hagytam, a közelebbi éjek virrasztói számára, mert az eszszonynak megígértém, hogy majd olvasni fogok azoknak. Mikor el akartam távozni, a nő egy zöld kalappal jött utánam, mely mellé egy régota megkopott zerge-szakál és egy pávatoll volt dugva.

„Nem vinnéd-e el ezt a kalapot apádnak?“ — kérde — „Pista mindig nagyon szerette apádat; a zerge-szakállt megtartatod magadnak emlékül. Imádkozzál valamikor egy „Miatyánk“ ot érte.“

Mikor az erdőn át lefelé ballagtam, csillogó, ragyogó és tiszta, üde és harmatos, dallal, énekel és virággal telt volt az egész világ — élet virult mindenfelé!

Oda fön a kunyhóban is mosolygott a csecsemő, pedig oda fön a kunyhóban egy ember feküdt a ravatalon kiterítve!

Ezt az éjszakát és ezt a reggelt, — ezt a halált az erdő véghetetlen, kimeríthetetlen életforrásának közepette sohasem tudom elfelejteni.

És hogy miért beszéltem el ezt a szelid, önmegadás- és lemondásteljes életet és halált az erdőben csak egy minden cziczoma, minden költsézet nélkül, csakis természetes, egyszerűségében? — csupán azért, hogy ne

sajnálkozottak azokon az embereken, kik amoda fön a hegységek uttalan, elveszett völgyeiben boldog, bár nemis gyanított szegénységben élnek és halnak meg.

Rosegger után
Sámi Lajos.

Pesti képek.

A lutris-bolt előtt.

Négy trécselő banya, két kebedás szakácsné, egy kaczer szobaleány, pár hordár, kövitéz és rendszerint irnok egy boltajtó előtt az előtérben, képviselve az arisztokráciát — és különböző érdemes dunavízihordók, napszámosok és suszterinasok a háttérben ugyanazon boltajtó előtt, ugyan mi mást jelenthetne e csoportosulás, mint azt, hogy megtörtént a legújabb húzás a budai lotterián? Egy negyed óraja sincs, hogy ott pirosolanak a vézetes számok a fekete táblán, és már együtt van a törzsjátékosok egész csoportja a boltja előtt, hol németül ékeskedik a fölirat: „Kön. uny. Lotto-Collectur.“ Kevés kivétellel ma is ugyanazon arczokból áll e csoport, mint a multkori húzás napján, mint két-, három-, négy-öt héttel ezelőtt. Ebben nincs egy parányi rejtélyesség sem, mert hát tudni kell, hogy a *lutris*nak állandó közönsége van. Olyan ez az álamilag dédelgetett szelidgőz játék, mint a *polyp*. A ki hozzá ér, azt megkapja először egyik karjával, aztán a másikkal, aztán a harmadikkal, míg végre egészen magához öleli, hogy kiszívja belőle az életet. Igaz ugyan, hogy a „lutri“ megelégszik áldozatainak pénzével, és így látszólagosan könyörületesebb a polypnál. Amde az áldozat utolsó kiszívattyúzott krajozárjával gyakran odavész becület és élet is. Olaszországban a közép ajkán mai napig is él a monda a *mystikus* és borzasztó „tarantella“ tánczról, melyet a ki egyszer elkezdett lejteni, nem hagyhatott többé abba. Keringései, melyek elcsinte szeliek és andalgók voltak, perczről perczre sebesebb és rohamosabb mozgásba mentek át, míg végre a szerencsétlen tánczos örült forgás között kiadta utolsó lehelletét. Ez a „tarantella“ ma is létezik a *lutri* alakjában. A ki elcsabíttatja magát a szerencse kereké alól kiközöknő *ternők*, *secolernők*, *quinternők* kecsgetett pénzértéke által, és áldozni kezd a *lutri* oltárán, az húzáról-húzásra szenvedélyesebb híve lesz e kábító játéknak, és szerencseről beszélhet, ha egy csomó sikerületlen kísérlet után elég erős, hátat fordítani a nyorvágó hivatogó démonjának.

Van rá ugyan elég példa, hogy jomódu, nagy vagyonnal bíró emberek is belekerülnek a *lutri* halójába, de e sorsjáték tulajdonképi és legálhatatosabb tisztelői a szó szoros értelmében veti szegény néposztályból kerülnek ki. A dolognak igen egyszerű lélektani magyarázata van. A *lutri* a szegény ember képzelőmében ugyanolyi, sőt nagyobb szerepet játszik, mint a vagyonosabb fantáziájában a részvények s a nagy sorsjegyek. A megzadagolás ezen utóbbi útja el van zárva a szegény ember előtt, mert ahhoz, hogy valaki néhány részvény és sorsjegy ura lehessen, máris szükséges egy kis befektethető tőke. A ki 6—8 forintot keres hetenként, az nem rakhat félre minden hónapban tíz forintot, hogy azon részlet-fizetésre sorsjegyeket vásároljon. Az ily ember csak a *his lutrihoz* fér. A lotto-hivatal képezi Mekkáját nyere- és pénzvágyának, a hová elzárndokol rándíthetlen hűséggel minden héten, hogy letegyje a telhetetlen gyomru állami Moloch oltárára keservesen szerzett filléreinek egy részét.

Láttam akárhányszor tanulmányfejeket a fővárosi lotto-hivatalok boltjai előtt. Új fejeket, melyek egyaránt érdemesek a *genre-festő* esztétre, s az életképirot tollára. Ha akadna művésznök, a ki specziális tanulmányainak tárgyává a pesti életet szándékoznék tenni, akkor nem volna szabad kifelednie vázlatából azon jellemzőn érdekes alakokat, a kik egy húzás után egy pár belvárosi lotto-kollektúra előtt állják a járdát. Ott van például egy kopott, idő- és zivatart, boton vándorzó, összezsuzott agastyán, a kiről azt mondja a fama, hogy senki sem emlékezik már rá, mióta hordja forintjait hetenként a *lutria*. Egy darab árvis előtti, kidőlt Pest tükörződik vissza ezen öreg emberen, a ki az augusztusi nap tropikus melegében s a január dermesztő hóvátarjában egyenlő pontossággal teszi meg a messze utat a József-város valamelyik félreszó utczájából a városház szomszédságába eső lotto-hivatalig. Magas idomu kalapja, melyről néhány szálig egészen lekopott már a borzas szőr, Lajos-Filöp ural-

ködésének első éveiben, tehát egy harminczas évek elején, divatos viselet volt Párisban. Akkor a „polgár-király kalapjának“ neveztek ezen alul széles és fölfelé mindinkább keskenyülő borzas cylinder-kalapokat. Mennyi kalap és mennyi dynasztia tünt lo azóta! Csak ez a roskatag aggyastyán tartotta meg kalapjával együtt szenvedélyét is. Reszketve közeleg azon végzetes táblához, melyen a kihuzott számok pirosnak, és merev, érzéketlen arczezal távozik — mint hosszú évek óta hetenként — mert a szerencse most sem mosolygott rá. Balga, szánalomraméltó öreg! Majd ha lent aludni fogod hosszú álmadat a fagyos föld rögi alatt, megtalálod a jobbletet, melyet évtizedek óta hiába vártál a szerencsekerék szeszélyes számainál.

Vagy tán ezekre a kevésbé tisztességes külsejű matróknak örömeit mosolyog-e a sors, melynek kegye oly kiszámíthatlan és szeszélyes utakat választ? Belecsüsztek bizony a meghiusult kísérletekbe is, s a várt terno helyett mély barázdákat és ráncokat hozott arczukra a mult idő. Pedig ezek a szegényül öltözött vén aszszonyok legbuzgóbb és legfata-listikusabb tisztelői a lutrinak és nem hiányoznak a főváros egyetlen lotto-hivatalából sem. Ok azok, a kik rendszer és tarkábbnál-tarkább kombinációk szerint rakják a számokat, és babonás hittel viseltetnek az álmok és álmoskönyvek iránt. Hozzjuk fordul tanácsért és utbaigazításért a szakácsnő vagy a szobacziqus, a ki különös álmaival terno remél. Láttál égő házat álmaidban, tégy azonnal 7, 39 és 73-at a lutriba, mulhatlanul ki kell jönni a ternoának — tanácsolja az érdemes matróknak valamelyike a légvárat alkotó pesztonkának. Szeretődél sétáltál álmodban, az 11, 27, 49-et jelent — a terno elmaradhatlan. S a leány, elvakítva a temérdek pénz birhatásának reményétől, nem riad vissza az első meghiusult kísérletől, hanem kihívja másodsor, harmadszor is a szerencse kegyét, míg végre egész havi keresménye — és jó, ha csak ez — a lutriba vándorol. Így támadnak a modern Moloch áldozatai. Egy szikra fölkelti a játék szenvedélyét keblükben, s mily hamar elolthatlan láng lesz eszenvedélyből.

A ki tudja, mennyi nyomort, kétségbeesést és lelkiismereti furdalást érez a lotteria szenvedélyes hiva, az csak átkozni tanulja ezen sorsjáték egész intézményét. Huzás napja van. Ott áll a lutri egész törzsközönsége a kijött számok előtt, családapák, a kik utolsó forintjukat egy nappal előbb a terno reményében reszkető kézzel rakták be a lotteriába, és most kétségbeesve gondolnak éhező családjukra, melynek számára nem képesek kenyeret előteremteni; irnokok, a kik a princípális részére behajtott pénzből a terno reményében néhány forintot három ki nem huzott száma tettek, és most remegve gondolnak a visszatérítés módosztatására; napszámosok, a kik heti keresményük felét vagy harmadát ismét eredménytelenül látják odaveszni a Moloch oltárán — ők mindannyian nem képzelt, hanem létező kézzelfogható alakok, a melyeknek halmaszámra akadnak a fővárosi életképiro tollára. Egy darab fővárosi nyomor az, a mi a lotto-kollekturákban hétről-hétre ijesztő következéssel játszza le magát. Árnnyoldala társadalmi életünknek, melyről csak sötét visszataszító képet nyújthat a toll.

Borostyáni Nándor.

A versaillesi kivégeztetések.

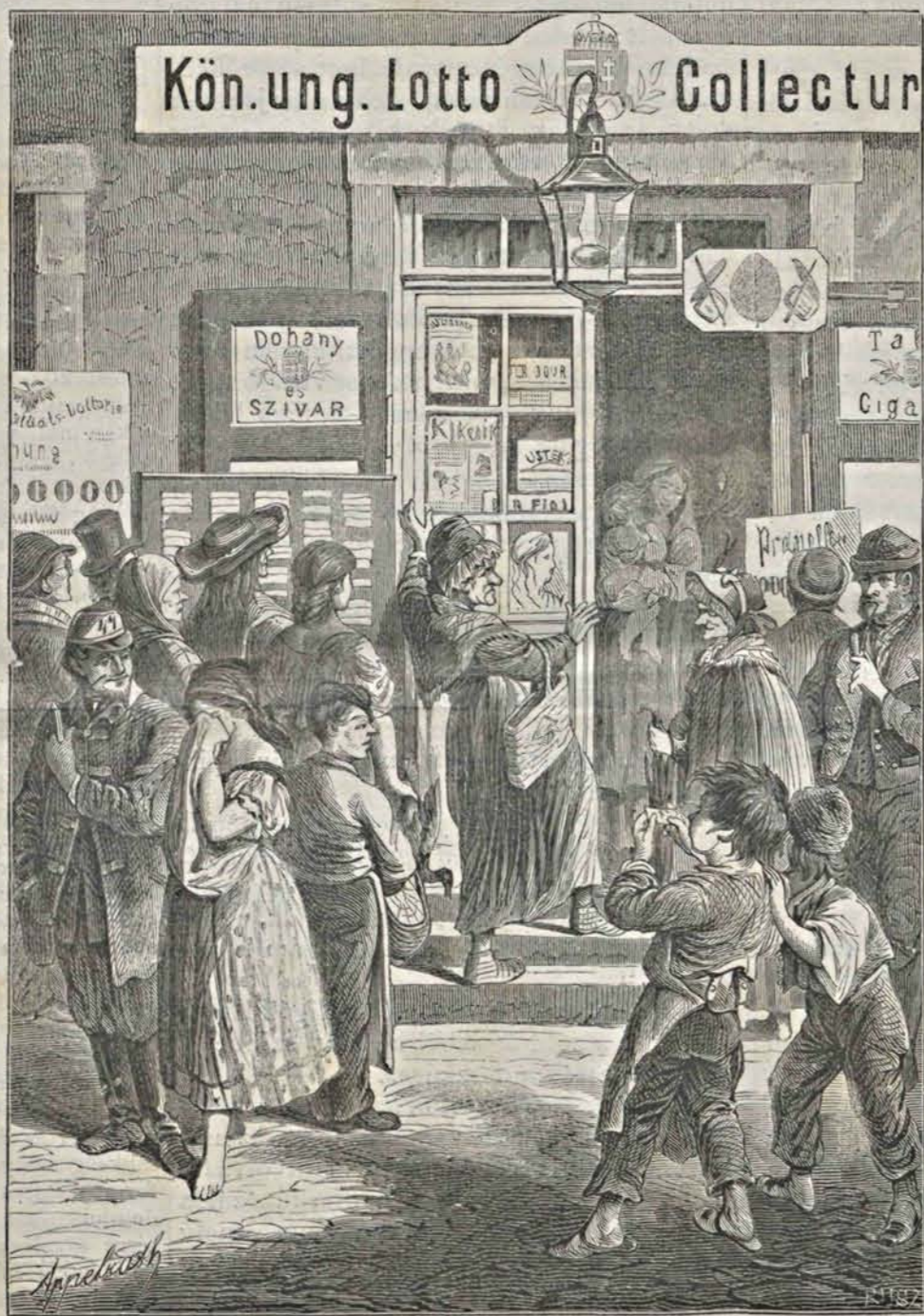
Sokáig fog lecsendesülni az a hullámzás, a mit a versaillesi kegyelmezési bizottság kegyetlen ítéllete s annak szigorú végrehajtása a kedélyekben okozott. Most már minden érző ember tudja, hogy

e kivégzéseket sem az állam biztonsága, sem a társadalmi rend nem tette szükségessé, a humanus érzés és a közvélemény pedig egyenesen tiltakozott ellene.

A kivégzés felett nem ujongott senki, mint az elismert gonosztevőknél szokás, sőt egész Franciaország megrendült, mintha a lövések az ő szívet találták volna. Szívet is találtak, mert a szabadság és hazaszeretet képezi minden nemzet szívet, a sartoryi sikon kivégzettek pedig a szabadság hívei voltak. Most már vértanúi.

Ha az elítéltek jelleme, személyes tulajdonai, tragikus sorsa alkalmas eszközök voltak irántuk a rokonszenvet fölébreszteni: még inkább az volt azon mód, a hogy meghaltak. Hérosz volt mind a három, s most már tudjuk, hogy ha minden francia olyan lett volna, mint ők, tiz Poroszország sem lett volna elég legigázásukra.

Fellette megindító már az a száraz, egyszerű, csak tények regisztrálására szorítózkodó előadás is, a mint a francia lapok a kivégzés történetét leírják.

Egy pesti lutris-bolt előtt.

Rossel, a francia Commune ifju, még csak 27 éves diktatora, ki méltó, hogy Camille Desmoulin mellé helyezze a francia történelem, Bourgeois, az egyszerű örmester, ki nem tett többet, mint vele együtt elszállt meg ezeken, s Ferré, a kis testben erős lelket rejtő commune-miniszter, újra azon sokak mellé sorakoztak, kiknek halálát nem fogja megbocsátani a világtörténet emberbaráti szelleme soha.

Rossel utolsó óráit egy világszerte figyelmet gorjesztett hadtani mű s egy naplószerű töredék megírására fordította. Amabban bebizonyította, hogy kitűnő hadvezér, ebben hogy jeles költő, a költői lélek minden nemes, minden magasatos tulajdonaival. Kibékült a halál gondolatával s csak szülei és testvérei fájdalma fájta neki e gondolatban. Bourgeois hideg apáthiával fogadta a halálhírt, kivégeztetése előtt enni és szivart kért. Ferrénél csak szempillái rángása árulta el a bensejében dúló vihart, s mikor vesztetni vitték, gondosan felöltözött, mintha estélyre készülne s szivarra gyujtott.

Nov. 27-én reggeli 6 órákor egy csapat vértés és egy dandár csendőr helyezkedett el a börtön előtt, melyből a három elítelt szilárd magatartással lépett ki. Három kocsiba ültették őket, mely katonai fedezet alatt gyorsan robogott velük a sartoryi síkságra. Ide 7-re értek ki s már nagy számu katonaság várta őket felvont fegyverrel tágas négyszögbe állítva. A katonákat Merlin ezredes vezénylő.

Az érkezőket hangos trombita-rivalgás fogadta, mire az elítéltek kiszálltak kocsijaikból s biztos léptekkel haladtak a földbe vert három oszlop felé. A középűnél Bourgeois, jobbra Rossel, balra Ferré foglalt helyet. A katonák, kik a szomorú tisztet végzendők voltak, közel hozzájuk sorakoztak kettős sorban. E jelenetet mutatja képünk.

Rossel legkevésbé sem látszott utolsó órájára gondolni. Kezeit dörszölő a reggeli hideg miatt. Azt kívánta, hogy ő maga vezényelhesse a tüzet, de ezt nem engedték meg neki. Szemeit nem akará bekötöni hagyni, csak Boisdemer ezredes rábeszélésére engedett.

Ferré azonban csakugyan nem engedé szemeit bekötöni. Kalapját gondosan maga mellé téve a földre, szeméire csipetett tét s szivarozva nézett bele a felé irányított puskák csöveibe.

Siri csend közt olvasták fel a halálra szóló ítéletet, s azzal a véres exekuczió elkezdődött. A katonák előléptek s czelezták. A tisztek lebecsülták fölemelt kardjaikat s azzal a lövések eldőrdültek.

Rossel egész hosszában hanyatlott hátra. Az ólom jól talált. Rögton vége lett.

De Ferrét a tizenkét golyó közül csak kettő találta el s állva maradt. Akkor hozzá léptek a katonák egész közel s megadták neki a kegyelemlovást.

Bourgeois-t három golyó találta karján, egy fején s három czombján. Ő nem halt meg rögton, neki is kegyelemlovés kellett.

Igy mult ki a három ember, hősnek maradv utolsó pillanatáig.

Az öngyilkosság.

Csak egyetlen állat van a világon, mely nevetni képes, s csak egy, mely megölni szokta magát: az ember.

Megfoghatatlan! Hogy lehet valakinek az élet olyan sötét, hogy annak terhétől megszabadulni kívánva, ne rettenjen vissza egy még sötétebb helytől, a sirtól! Hogy lehet valaki annyira eltelve keservvel, hogy nem nyilik számára többé virág az élet mezején!

Pedig mily sokan vannak az öngyilkosok! Számu növekedés, mint a hózuhatag, úgy hogy annak vége, ha e számarány ily növekedést tart. Szegény öngyilkosok!

Az epikureista egyet mosolyog fölöttetek, s bolondnak nevez, mert azt tartja bölcs Salamonnal, hogy „édes a világ, és jó minékünk a mi szeminkkel nézünk a napot.“

A stoikus egykedvűen szemléli sorsotokat, és mert szerinte józan észzel nem teheti senki azt, hogy a legnagyobb betegségbe, a halálba akaratlan bele rohanjon, nem szánakozik fölöttetek, legfeljebb örülteknek tart.

S ezek ítélőszéke előtt még szerencsésök vagytok. De vannak nagylelkűk, kik követ dobnak sirotokra, gyáváknak neveznek, mert nem volt kedvetek végig dacolni az élet zivataraival. Még a vallás is sujtol benneteket, papotok nem engedi meg, hogy együtt nyugodjatok tiettekkel, s nem mondja el sirotokon a szokott imádságokat.

Rátok nézve mindegy. Ti beadtátok számadástokat, hadd rágódjék rajta a világ!

Rossel, Ferré és Bourgeois kivégeztetése Versaillesban, a sartory-i síkon.

Huszonöt évszázaddal később: 1870. decz. 22-én Algírban kellett egy ily teljes napfogyatkozásnak előfordulnia, mely alkalomra, Európa kitünőbb csillagászai és természettudósai már tíz évvel előre készültek és rendeztek légyottat a francia birtokon. De a múlt decemberben Párisba ostrom alatt állott s a francia tudósok Párisba voltak zárva. Már azon a ponton állt a dolog, hogy az idegenek a zivres és udvarias házigazda nélkül fogynak Algírba utazni, a mikor egy lég-gömb segítségével a még fiatal, de máris oly nagy hírű csillagász, Janssen-nek sikerült a németek ostromló hadvonalai fölött a fővárost elhagyni és Franciaországot az algéri találgán a lehető leg-méltóbban képviselni.

A már említett kis-ázsiai napfogyatkozás nem volt az egyetlen, a melynél a népeknek e tárgy körüli tudatlansága jó eredményt szült. Mindnyájan ismerjük a Kolumbusz Kristóf híres kalandját Jamaika sziget vad benszülötteivel, kik legénységét s őt magát is egész kíséretével együtt ép le akarták megszárolni, midőn az általa már előre tudott és nekik megjósolt holdfogyatkozás hirtelen beállta úgy megrendíté őket, hogy azonnal meghunyászkodtak. A medók és lydiaiak megijesztésére teljes napfogyatkozás volt szükséges. Kolumbusz a karibokot egyszerű holdfogyatkozással is páni rettegésbe hozta: ime a két nemzet közt létező különbség!

Egyébaránt a polgárosultabb népek sem voltak sokkal okosabbak; XIV. Lajos idejében, az 1654-ki napfogyatkozáskor a párisiak nagy bölcson pinceszékbe rejtőztek el.

E féltékenység lassanként elenyészett; az idők elmúltak, mikor a kínaiak dobokat vertek és borzasztóan ordítottak, hogy a napot vagy holdat kiköpessék a sárkánnyal, mely — hiedelmük szerint — azokat elnyelvén, elhomályosítja, s lángjait kioltja. 1850-ben a teljes napfogyatkozáskor Hawai sziget benszülöttei, a kanakások, a helyet, hogy megijedtek volna, egészen nyugodtan szemléltek a pompás tümenyét megfüstölt üvegdarabokon keresztül, melyeknek körmával egészen bemázolták magukat.

1868-ban, mikor Ázsiában egyszerű napfogyatkozás volt, a hinduk, a kik oly sokáig ellenségei voltak mindennek, mit az európaiaktól tanulhattak volna, elősre értesítvén a tümenyről az angolok által, ezeneként gyűltek össze az oly helyekre, hol az látható volt. Ekkor történt, hogy a siámi király egész udvarával átköltözött a birodalmának egy oly távolos vidékére, mely az elhomályosodás öve alá esett, s — közvetve legyen mondva — ő siámi felsége e vad, mocsáros helyen oly betegséget kapott, melyben csakhamar meg is halt, míg az ugyanoda utazott európaiak egészségesen tértek vissza.

Az 1706-ki napfogyatkozás, melyet Montpellierben és Bernben szemléltek, az első, melyet tudományosan is loirtak, s azóta a tudósok folytonosan élénk figyelemmel kísérik e természeti tümenyét. 1815-ben Louville francia akadémikus Londonba ment Halley-hez, a híres angol csillagászhoz, hogy az évi napfogyatkozást együttesen figyelhessék meg. E tanulmányozások 1724-ben Párisban tovább folytak.

Az 1842-iki napfogyatkozás, mely egész Európát keresztül metszette, új korszakot jelzett a csillagászati felfedezések történetében; Aragónia kitünőbb csillagász és természettudós már jó előre figyelmeztette a tudományos világot e szép tümenyre. Az egész tudós Európa követte fölhaladását; minden országban a legjelensebb csillagászok vizsgálták az elhomályosodást a spanyolországi Barzellonától kezdve egészen az Oroszországban fekvő Liepesskig s a legvárhatóbb és legendivált felfedezésekre jutottak.

A természettudósok már ekkor átlátván, hogy a teljes napfogyatkozások észlelése legbiztosabb mód arra nézve, hogy ama fénylő, sugárzó gömbnek, mely melegt, fényt, tenyészőt életet áraszt szét a földön, belső mivoltát és természetét megismerhessük, nem rettentek vissza bármint távoli

utazás gondolatától sem, csakhogy e rövidtartamu tümenyét szemlélhessék, mely ami égővünk alatt nem tarthat tovább hat percnél, s még kedvezőbb helyen t. i. az egyenlítő alatt sem nyulhatik félnegyed óránál hosszabba.

Ez időtől fogva minden előfordult napfogyatkozás alkalmával fölkeresé egy-két európai és amerikai csillagász az oly helyeket, honnan e szép tümenyét legbiztosabban lehesen vizsgálni.

Az utóbbi három év mindenikében volt egy-egy teljes napfogyatkozás, melynek észlelésére minden országból vállalkoztak tudósok. 1868. aug. 18-iki különösen igen alkalmas volt a vizsgálatokra, mert az idő minden észlelési állomáson derült és így kedvező volt. Ekkor tette Janssen, a már említett francia csillagász, azt a nevezetes felfedezést, hogy a nap körül folytonosan iszonyú lángfelhők hullámoznak, s ő találta föl azt a módot is, melynél fogva a lángfelhőket mindenkor látni lehet. Ez korunk egyik legnagyobb szerző felfedezése, mert azáltal előbb-utóbb majdnem biztosan eljuthatunk azon hatások és befolyások

perc volt, és így épen kétszerte hosszabb, mint a múlt december 22-iké vala. Anglia roppant készsülődéseket tett annak megvizsgálására.

Azon tudósok, a kik az 1868-iki fogyatkózást észlelték, most is elutaztak — legalább tervben így volt megállapítva — e nagyszerű látvány színhelyére. Tennant, Herschell kapitány (e kitünő családból már az ötödik csillagász), Lockyer, ki a nap természeti alkatáról oly nevezetes felfedezéseket tett, s más kitünőségek készültek észlelni, a decz. 12-ki nagyszerű tümenyét Indiában és Ceylon szigetén. Anglia gyarmatai sem akartak hátra maradni az anyaországtól a tudományos buvárlatok eme küzdterén; Melbourne hatalmas expedícióra készült, Madrás hasonlóképen. A németek és francziák, az utóbbiakól ismét Janssen, Jáva szigetére utaztak, hogy ott a fogyatkózást figyelemmel kísérjék. E kedvező alkalmat már csak azért is kár lett volna elszalasztani, mert igen sok idő telik el, míg ujabb egy ilyen fogja magát előadni. S. L.

Egyveleg.

— (A vasuti kocsi fűthetőségéről.) „Egy sárospataki diáktól“ a következő kis cikket vettük: „A vasuti kocsi fűthetőségének kérdése napirenden van, mindenfelől halljuk az óhaját: „mily pompás lenne az utazás a vasuton fűtött kocsiokban!“ s e tekintetben több-kévesebb alkalmas eszközök életbe-leptetése után láttak, de a melyek — a tapasztalás tanúsága szerint — mind alkalmatlanok bizonyultak be, legalább eddig általános érvényre nem emelthettek. Álljon itt erre nézve egy igénytelen eszmé; ha életre való, fejték ki s alkalmazkazzák, a kik arra hivatva vannak. Általános ismeretes tény, hogy a mozgás és surlós által kifejtett, u. n. erőművi (mechanikai) erő hővé változtathatjuk, ha ezen erő által oly kerek hozhatunk mozgásba, mely egy tömör fakupot, valamely rá illő üres fémkupban forgat, ez esetben ugyanis a fémkup annyira fölmelegszik, hogy általa egy szobát (s így a vasuti kocsikat is) kényelmesen befűthet. Ebből indulva ki, ha a vagonokat ily kup-készülékkel látjuk el, melynek fakupját egy a sebeseen forgó kocsi kerekre alkalmazott szij hozná mozgásba, a fémkup fölmelegednék, s a körülötte levő levegőt megmelegítenék; a meleg levegő a hideg levegőnél könnyebb levén, amannak helyére törekednék, emez a fémkup felé hajtáná, mely ismét fölmelegedne, oly légáramlatot hozhatna létre, mely a vasuti kocsiokban levő levegőt egészen fölmelegítenék; szóval e készülék segítségével, minden nagyobb baj és fáradság nélkül a vasuti kocsikat kényelmesen be lehetne fűteni!“ — Eddig az indítvány. Valeat quantum valere potest.

— (Allat-kórház.) Londonban külön kórházat nyitottak hasznos négylábú állatok és madarak számára. Mr. Brown dublini lakos hagyatékából, ki e célra 40,000 font sterlinget hagyott hátra. Az olvasó ne gondolja, hogy ez ismét egy angol különöség minden cél nélkül, mert valódi célja azon betegségeket kimutatni, illetőleg tanulmányozni, melyek ember és állat közt azonosak, s ezáltal a pathologia tudományát jobban megvilágítani, mint most áll. A kórház vezetője dr. Burton-Sanderson tanár, a londoni egyetem-től.

— (Iszonyú orkán.) Kanadában és környékén okt. hóban oly borzasztó förtöget uralkodott, hogy a halifaxi kikötőben, mely a világ legszebb és legbiztosabb része, 31 hajó szakítottatott el horgonyától. Montrealban pedig a Sz. Lorenz templom tornya omlott alá romboló erővel. Main tartományban a szélvészhez még oly nagy esőzés is járult, hogy 9 láb magasnak állott a víz, s a hidakat összerontotta.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 51-ik számához 1871. decz. 17.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (Hírlapirodalom.) Deczember, az év utolsó hónapja az új lapok keletkezésének időszak. A levegő most is tele van laptervekkel. Új évek az új lapok egész halmaza készül megjelenni. Milassin Vilmos ügyvéd „Reggeli lapok“, gr. Bethlen Olivér „Középpárt“, Pázmány Dénes „Delejtű“ cím alatt politikai napilapot akarunk kiadni. Keeskeny Áurel „Magyar politika“ című, kis alkalmi napilapot indít. Az általa szerkesztett „Kákai Aranyos heti krónikájá“nak czimé „A politika heti krónikájá“ra változik, s szerkesztője Földi Géza, főmunkatársa Toldy István lesz. — Gr. Csáky Gyula és Zombory Lipót „Testvér“, Simonyi Ernő „Szombati Lapok“ czimmel hetilapokat indítanak. — Tólvölgy Titusz „Csodabogár“ cz. szélsőbaloldali, Lonkay és Kuthen „Mátyás déak“ cz. klerikális élelapon adnak ki. „Sugó“ czimmel színeszeti vándor élelapon fog megjelenni, melynek szerkesztője Kőmives Imre színgazgató lesz. — Temesvárt Kakuja Gy., az „Ellenőr“ volt munkatársának szerkesztésével, Nyiregyháza „Szabolcs“ czimmel keletkezik új hetilap. Gyönyörű egy-zerro három lapot terveznek: egy ellenzéki és egy jobboldali, továbbá egyet a kézműipar köréből. — A fővárosban megjelenő szaklapok két közlönyével szaporodnak: „Magyar Nyelvőr“ czim alatt Szarvas Gábor az akadémia megbízásából nyelvészeti folyóiratot szerkeszt; Ráth Mór tanügyi havi folyóiratot ad ki. — A „Keresztény család“ című hetilap mutatószámára megjelent; szerkesztik: Farkas József és Kovács Albert, protestáns családok számára. Társadalmi lap lesz, vallás-erkölcsi irányban. A mutatószámában egy kedélyes hangú költemény is van: „Az öreg pár.“ Dömötör Jánostól. Az egyház és iskolai életnek rendes rovata lesz benne. Ara egész évre 2 ft. — A „Gyors-Posta“, „Magyar Ujság“ és „Szabad Egyház“ politikai napilapok megnagyobbitott alakban fognak megjelenni. — A Heckenast Gusztáv kiadásában megjelenő „Uj Regelő“ című szépirodalmi folyóirat azon előnyös változások megy át, hogy jövőre az eddigi 5 ives füzetek helyett 6 ivnyi vastag füzetekben fog megjelenni, s tartalmát mind a hat ivnyi jól megválogatott regények képezendik. Előfizetési ára marad az eddigi: félévre 3 ft., egész évre 6 ft. A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ előfizetői a „Regelő“t félévre (3 ft. helyett) 2 ft.ért; egész évre (6 ft. helyett) 4 ft.ért rendelhetik meg.

— (Előfizetési felhívások.) A debrecznyi főiskola önképző köre előfizetést hirdet a szerencsétlen véget ért Zsuty János költeményére. A kiadvány tiszta jövedelme a törvényes örökösök bejegyzésével, fele részben a költő szegény anyjának adatik át, másik fele pedig az önképző társulat javára marad „Zsuty alapítvány“ czimén. A füzet, a költő letrajzával ellátva, mintegy 10—11 ivre terjed, s a jövő év februárjában jelenik meg. Előfizetési fizetési példányra 1 fittal, diszpldányra 2 forinttal, Beczner Frigyes önképző társulati elnöknek Debreczenben, a főiskolában. — Dobránszky Péter kolozsvári jogtanár, Társadalmi bajaink különös tekintettel az öngyilkosságra“ című röpiratra nyit előfizetést. A füzet decz. 20-áig jelen meg s megrendelhető 70 kr-jával szerzőnél Kolozsvárt.

— (Uj zeneművek.) A muzsákra nézve kedvező téli idény beköszöntését azon számos új zenemű is jelzi, melyek zeneműkereskedéseink kirakataiban, — mint bármely más divatcikk, régi társaink helyét elfoglalták; néhány hónapra, avagy csak hétre terjedő uralmuk tünekeny voltát színes czimlappal, díszes kiállításuk külfényével látszanak pótolni. A vén klasszikusok ilyenkor háttérbe szorulnak, de fényt kapnak s a divat áramlatától független. Dícséretre méltó mindenesetre a szorgalom, melylyel Táborczy és Parsch urak kiadói tisztáknak megfelelnek; a quantitas ellen semmi kifogásunk nem lehetne és a sok közt akad egy-egy — jobb is. A mily szorgalmas kiadók a most nevezettek, oly szorgalmas szerző Tisza Aladár ur, kinek kivált magyar népdzenék terjesztése körül tagadhatlan érdemei vannak, csak ne vetkőztetné ki annyira magyaros jellegűk ből legszebb, legeredőbb népdalainkat, csirásainkat. Isten bi zony, sokszor alig ismer az ember bennök régi

jó ismerésére. Az igaz, hogy a magyar zene természetesen organuma: a vonós hangszer; a hegedű sirja csak el igazán a magyarnak örömet, buját, de a zongorán is lehet a sokból legalább keveset visszaadni, a nélkül, hogy csárdásból polka, lassu magyarból halotti induló válék. Hány zongorázónk van, ki amugy magyaronas pengeti el nemzeti zenénket, magyar érzést, magyar fölfogást tesz jótékálba! — S ott van a czimbalom — a magyar zongora, mely kimutatja ama tökéletes hangszere, a zongorán, magyar zenénk reprodukciójában követendő módszert is.

Ezutalt négy csárdást mutatunk be Tisza Aladár szerzőtől: „Tarna vize lassan folyik medrében“ (ára 60 kr.). Lassuja átalan ismert, kedvelt népdal. Frisse igen gyenge csárdás, mindkettő könnyű átiratban. — „Besenyői lakodalmas“, kevésbé ismert dallamok, csinált magyarsággal, nem épen könnyű modernban szerkesztve (ára 60 kr.). — „Népszerű csárdások gyűjteménye“, I. füzet (ára 1 frt.). Két régi csárdást: a „Szegény paraszt csárdás“t és a „Nyisd ki rózsám“ népdal után készítettek tartalmazza, könnyű átiratban ugyan, de meglehetősen elmagyartalanítva is. — „Ejnye, ejnye at a betyár“, mindannyi közt dallamra és átírásra nézve is legsikerültebb. Frissében a Tarna vize folyik, csakhogy sebesebb ítemben, mint a fentiben. Lassuja is gyönyörű magyar dal, olyan igazi láb alá való. (Ára 60 kr.)

Ugyanazon kiadónál jelentek meg: Leybach F. zenekormestertől: „Fantaisie elegante“ Gounod Faustjából (ára 1 frt) egy pár ismert dallam, még ismeretlenebb alakú változatokkal a szokásos szalon-darabok modorában. Benne van Siebel dallama is, a gyönyörű operának e legelköpottabb darabja, és a Faust és Mephisto közti nagy kottós. — „Rosenzweig“ Adolf, orpheumi kapellmeisternek „Chansonnetton-Quadrille“je nem ér 60 krt. — Nem sokkal érdemesb kollegája: „Pester Leben“ Polka-Mazur, Wilhelm Krohn-tól. Ara 50 kr. Leg-többet ér a czimlap — és az se sokat. — „Mandolinata“, Paladilhe E. dala, átírva zongorára Cramer C. által (50 kr.). Ez eredeti, rendkívül kelves dalt közönségünk Ullmann 1-ső hangversenyéből ismeri, melyben azt Monbelli, a nagy művész, énekelte, és e dalt maga kísérte is zongorán. Annyi eredetiség, annyi költészet van e kis dalban, hogy örömmel láttuk csinos átiratát zongorára.

Vége „Apollo“nak, egy új zeneműfolyóiratnak 1-ső számáról emlékeztünk meg, melynek szerzője és kiadója Fellegyi Viktor, és melynek czimlappja hazánkban majdnem összes zeneszerzőit említi munkatársakul, a legkülönbözőbb irányukat, rendszerüket, egymás mellett alphabeticus sorban. E zeneműfolyóirat megjelenik minden hó 1-ső és 15. napján 2—2 ives füzetekben, ára egész évre 5 ft., negyedre 1 ft. 25 kr., egyes szám 50 kr. Ki-állítására elég csinos, nyomása tiszta. Az első füzet változatos tartalma, van benne „magyar műdal“ Ábrányi Kornéltól; egyelege az „Arny“-ból Péntényi O.-tól, Gondoletta, Fanni-polka és a végén egy dal négy férfihangra. Tehát többmint elégréle s így mindenki megtalálja a mit keres. Ajánljuk e nálunk hézagpótló vállalatot zenekedvelőink figyelmébe; bizunk életrevalóságában, de ez nem elég, ha nincs hozzá pártolás; minél nagyobb ez, annál többet és jobbat adhat a szerző és kiadó is közönségének.

Közintézetek, egyletek.

— (A magyar tud. akadémia) harmadik osztályának decz. 11-én tartott ülésén, Tóth Ágoston levelet tag tartó székfoglaló értekezését: „A földkép készítésének jelen állásáról.“ Érdekes volt a tudományok csarnokában látni a honvéd törzstisztai egyenruhát, miben az értekező megjelent. Az akadémia körébe a hadászati tudomány kezdett óta fel van véve, sőt erre külön alapítványok is vannak, — de a tér rögtön parlogon hever. Tóth honvédekre különben ez uttal nem tisztán hadászati dolgokról beszélt, hanem mint a miniszterium küldötte az antverpeni geographiai kongresszusra, ott gyűjtött tapasztalatait adta elő a térképekről. A kiállításban, mint említett, legszebb volt a régi atlaszok gyűjteménye, melyben Ptolomeus kosmografiája is több példányban volt képviselve. Ezenkívül volt még egy

példány 1485-ből, mely a régi földrajzi ismereteket Amerika felfedezése előtt ismertette. A brüszszi királyi könyvtár is állított ki több beces régiiséget. Ezután áttért értekező a mappák készítésének ismertetésére. A térkép lehet tájkép-ábrázolás, mely a területet egy oldalról mutatja be; vagy pedig lehet fekráj, mely oldal- vagy függőleges világitással készül. Egy földképnél szükséges, hogy matematikailag pontos legyen és jó képet adjon, mely az érzékre hasson. A térképek készítésénél a vegytan néhány év óta nagy szerepet játszik. A magyar helyszínrajzi osztály térképe az antverpeni kiállításban érmet és oklevelet nyert. Beszélt még az iskolai domboru térképekről, melyeken pontos mérés nem található, s végre kitünő értekezését azzal fejezte be, hogy földszőlítassék Hunfalvy János, alakítson geographiai társulatot. Tóth utal Szily Kálmán értekezett „a Hamilton-féle elv és a mechanikai hőelmélet második főtételéről.“ Harmadik értekezésül Than Károly r. tag Balló Mátyástól „a pestvárosi főre-áltanoda vegyműhelyéből“ némely újabb vegyészeti kísérletek ismertetését adta elő.

— (A londoni magyar munkások egylete) nevében Hajdukovics Károly titkár közönetet nyilvánított a londoni nemzetközi társulatnál működő magyar kir. bizottságnak az egylet könyvtárába átszolgáltatott következő tárgyakért: „10 kötet magyar, 4 k. német könyv, 7 füzet folyóirat, 4 füzet olvasó könyv, egy magyar és egy német album, 16 drb. hanggy. 7 könyvomat lap, 2 drb. térkép és egy kised földteke.“

— (Felhívás.) A bécsi magyar egylet szellemi összeköttetésbe óhajtván lépni hason külföldi egyletekkel, fölkeri azokat egyleti címök s helyiségek tudására, ezt illető tudósításukat a „bécsi magyar egyletnek Wien, Neubau, Spindler Gasse Nro 6, Lutzers Gasthaus“ czimezvé. — Bécs, 1871. decz. 10. — Cservenyák Károly, titkár.

Egyház és iskola.

— (Az egri érsek) Bartokovics Béla az „angol kisasszonyok“ egri intézetben négy leányka növeltetésére 16,000 ft. alapítványt tett oly határozott kijelentéssel, hogy ez alapítványát az egyházmegyéhez tartozó Heves-, Borsod- és Szabolcs-megyéből, nemkülönben a Jász-, Kun- és Hajdukerületekből egy-egy általa kinevezendő növendék élveze.

— (Udvardy Géza) székes-fehérmegyei pap, mint a „Szabad Egyház“-ban olvasunk, a salbhatatlansági dogma miatt kapláni állomásától megvált.

— (Dr. Hatala Péter) a pesti egyetem hittani karában az ő-zövettségi szentírás tanára, ki mint a „Szabad Egyház“ szerkesztője lapjában az ő-katholikus álláspontot foglalta el (a menyinyiben a vatikáni zsinat teteit el nem fogadja, a syllabust visszautasítja és a coelibatus ellen egyenesen felszólal), több lap által közölt hír szerint exkommunikáltatott. (A „Sz. E.“ azonban e hirt alaptalannak mondja.)

— (Strossmayer álvétele.) Mint a „Volksfreund“-nak Rómából írják, Strossmayer diakovári püspök odaérkezett, hogy teljes álvetését a vatikáni zsinat határozatai alá előkésztve. A püspök már külön kihallgatáson fogadtatott a pápa által. Strossmayer az ellenzéki párt egyik legszívósabb tagja volt, s most ő is meghajol a salbhatatlansági dogma előtt.

— (Az evangélikus árvá-egylet) igazgató-választmánya tudomásra hozza, hogy az árvaház karácsonyi ünnepe, magyar és német szavalkatokkal, e hó 24-én d. u. 4 órákor tartatik meg az egylet helyiségében. Ez alkalommal — a növendékek budítására — karácsonyfát is állítanak föl, melynek földszítéséhez az egylet női választmánya köszönettel veszi a könyör-ádományokat.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— (A bécsi világiállás) magyarországi bizottságot a kereskedelmi miniszter kinevezte. Van 115 központi, s 161 vidéki tagja. Amazok közt művészek, intézeti igazgatók, műbarátok, képviselők, politikai lapszerkesztők, stb., emezekben pedig gazdasági egyletek elnökei, gyárnokok, iparosok, kereskedők, földbirtokosok bő számmal vannak. — A bizottság első ülése decz. 17-ikén *

délelőtt 10 órakor lesz a Hungaria-szálloda nagy termében.

(Jéggyár.) Hirschler Mór és társai Pesten egy kizáró szabadalommal ellátott mesterséges jéggyárat állítanak fel, mely a meleg évszakban a természetes jéggel kristálytisztaságra és tartósságra felőre nyers jéggel fog kereskedést üzni.

Balesetek, elemi csapások.

(Meggfagyott emberek.) A teljes szigorral beállott hideg időnek már több emberélet esett áldozatul. Pénteken reggel a tiszai vasút mentén, Debreczen s Hadház között egyik órház mellett egy ember a hótól egészen ellepve s megfagyva találtatott.

(A füstöl megfűltek.) Valpón egy özvegy asszony (Stahl Erzsé) 18 éves leánya és 8 éves fia éjjel a füstöl, melyet a kemenczére tett tökmagok meggyűladása okozott, megfűltek.

Mi újság?

(Toldy szülőházának felirata.) A Kiszfaludtársaság bizottsága, melynek feladata volt a Toldy szülőházára teendő emlékkő alakját s a bele véendő felirat szövegét megállapítani, e tisztában eljárt. A szöveget következőleg állapította meg: „Buda város hatósága Toldy Ferencnek, a magyar irodalomtörténet megalapítójának, a Kiszfaludtársaság által 1871. november 12-én rendezett ötven éves írói ünnepélye alkalmából ez emlékkövel jelölté meg a házat, melyben ő 1805. aug. 10-dikén született.”

(Eötvös-szoborra) a képviselők közül sokan gyűjtenek, s némelyeknek ívén máris két-három-ezer forint van.

(Csatorna a jég között.) Az Első szab. Dunagőzhajózási társasága budai oldalra a láncz-hídtől egész Obudáig csatornát nyitatt, hogy azon a Pesten alul még kinévelő hajóit a hajógyárkikötőbe biztonságba hozhassa. A rendkívül nehéz munka, melynek itt szokatlan látványa, tömérdek nézőt csal ki a partra, már a budai élelmiszer-üzem haladt.

(Nyírj Józsa) ország. képviselő és miniszteri tanácsos, mint az „Ellenőr” értesül, a döblingi tébolydába szállítottat. Az utóbbi napokban az örültségnek oly szomorú jelei mutatkoztak rajta, hogy szükségképpen orvosi gyógykezelés alá kellett adni.

(Kinevezés.) Rácz József kir. tanácsos és a pesti postaigazgatóság ideiglenes vezetője pesti postaigazgatóvá nevezetett ki.

(József főherceg) ki. hó. 13-dikán Bécsbe tette át téli szállását. Kif. honvédegyekben hozzá szándékoznak fordulni, leveleiket a Koburg-palotába (Seilerstrasse) címmezétk.

(Egy amazon.) Pasche Mária asszony, ki az 1848/49. évben mint huszárhadnagy küzdött a honvédhadsereg soraiban férje oldala mellett, ki főhadnagy volt, egészen elszegényedve levén, folyamodott a honvéd-szegélyző egylethez; folyamodványa a budai tanácsoshoz utasítottat.

(Farsangi krónika.) Az idei farsang, dacára rövid tartamának, nagy élénkséggel fog örövendeni, mint azt a vigadóban tartandó bálok következő programja mutatja: Jan. 7-én a magyar gazdasszonyok együletének bálja; 13-án a pesti leány-növeldék gyermek-bálja; 14-én a pesti nőegylet bálja; 17-én a jogászok bálja; 21-én az izraelita nőegylet-bálja; 22-kén az orvosnőhallgatók bálja; 23-án a pénzéreket segélyző egyület bálja; 24-kén a műegyetemi hallgatók bálja; 27-én a csolnak-egylet bálja; 28-án álarczos bál;

febr. 1-én az ifjú kereskedők együletének bálja; 2-án álarczos bál; 3-án korszolya-egylet bálja; 4-én álarczos bál; 11, 12, és 13-án bohóc-estélyek; 14-én a farsang eltemetése és nagyszerű áldomás. Ezekon kívül is tartanak ugyancsak a vigadóban több bált, melyek napjai meghatározva nincsenek.

(A hatvani-utcai asfalt-burkolat) czélszerűsége és kényelmessége csak most e havas, jeges időben tűnik ki igazán. Míg a járdák másutt síkamlósak, gödrösek, — itt valóságos élvezet a sétálni. Könnyen megérthető tehát, hogy a váci-utcai bolttulajdonosok folyamodtak a városhoz az iránt, hogy utcajuk e rendszerben köveztesse ki. Mondják, hogy Debreczen városa is ezzel szeretné fölcsorítottatni költségés és veszedelmes faburkolatát. — A hatvani-utca kocsiját önként 40 frt. járdáját pedig 20 frt-ért asfaltírozták 15 évi jótállás mellett.

(Gonosztevők fnyképei.) Budaváros kapitánysága kérvényt nyújtott be a főváros tanácsához, hogy a börtönben levő nevezetesebb gonosztevéket lefotografírozathassa, szükség esetén sokkal hamarabb vélnyomába jutni az egyes gonoszítottak elkövetőinek. — A tanács helyeselte a kérelmet és helybenhagyta.

(Főhívás karácsonyi és új-évi adakozásra.) Közlekedvén a karácsonyi és új-évi ünnepnapok: kötelességet teljesítek, midőn ezenek adakozásra hívom föl a nemeskeblű emberbarátokat, kérvény öket, hogy gyakorolják a szív egyik legnemesebb érzelmét, a jótékonyaságot, a pesti szegény gyermek-kórház irányában is, a szegény beteg gyermekek fölvidítására. Pénzbeli kegyes adakozások átvételével Czanyiga József ur az egyet pénztárnoka (lakik a nemzeti muzeumban földszint 13. sz. a.), más egyéb adományok átvételéül pedig a kórház főpolonője Merényi Ferencné (lakása a kórház épületében ösz-utca 2. sz. a.) biztattak meg. — Az adakozások, ellenőrzésül, hírlapilag közzétett fognak. — Elnöki megbízásból közli. — Pesten, 1871. évi decz. 11-kén Halász Dezső, egyeteli titkár.

(Halálhírek.) Hoványi Ferenc nagyváradi kanonok és pápai praelatus decz. 11-kének éjjelén Nagy-Váradon 55 éves korában meghalt. A boldogult irodalmi munkássága folytán 1858-ban a magyar akadémiára tagja lett. Nagyobb művei voltak: „Olasz utam” 2 kötetben, a „Felsőbb katolicizmus elemi és „Ujjab levelek a felsőbb katolicizmusról” 4 kötetben. A boldogult az 50-es években az uralkodóháznál a magyar nyelv tanára volt. — Torontálmegye Csenek községében e napokban hunyt el 82 éves korában Vuchetich György, egy régi katoná, ki részt vett a lipsei és waterlooi ütközetekben is, 1813-ban pedig Murat herceg seregében küzdött az oroszok ellen, s több sebet kapott. Mária Lujza császárné testőrségében is szolgált Párisban. 1820-ban telepedett le Csemeiben s 51 évi házasság alatt 20 gyermek atyjává lett. — Barossy Imre volt magyar kir. udvari ágens c hó 4-kén hunyt el Álgysten 67 éves korában. — Tarcalon, Zemplénmegyében e hó 5-én hunyt el Mészáros Simon volt honvédfőnagy 66 éves korában. Munkás, becsületos férfi volt, ki sokat küzdött az élet viszontagságaival.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 8. „Házassági három parancs.” Eredeti vigjáték 3 felvonásban. Irta Szigligeti.

Sombát, decz. 9. „Don Juan.” Opera 2 felv. Zenéjét szerzette Mozart A.

Vasárnap, decz. 10. „A szép juhász.” Ered. népszimnű 3 felv. Irta Szigeti József.

Hétfő, decz. 11. „Egy pohár víz.” Vigjáték 5 felv. Irta Scribe; fordította Nagy J. (Jókayné ass. fölléptéül).

Kedd, decz. 12. „Faust.” Opera 5 felv. Zenéjét szerz. Gounod.

Szerda, decz. 13. „Az ál-jó emberek.” Vigjáték 4 felv. Irta Barrière e Capendu; ford. M. M.

Csütörtök, decz. 14. „A sevillai borbély.” Vig opera 2 felv. Zenéjét szerz. Rossini.

Szerkesztői mondanivaló.

Kalocsa. Zengy. Ez a borzasztó hosszú elmékedés, mely majd elbeszélés, majd tankötelemny alakját veszti föl s végre is e vezércikkik stílyba lyukad ki:

„hogy a magyar fajban sok szép s jó tulajdon összpontosulva van” — minden egyéb, csak költészet nem. Mondja el prózában, de ki ugy se nyomtassa!

Kolozsvár. G. A. Ha teljes két kötetből ez a kettő a legjobb, kétségbe vagyunk esve a többi fölül. Nem közölhetők; s pedig két kötet már elég, sok is arra, hogy a kiből költői tehetség van, bizonyos jelt mutasson magáról.

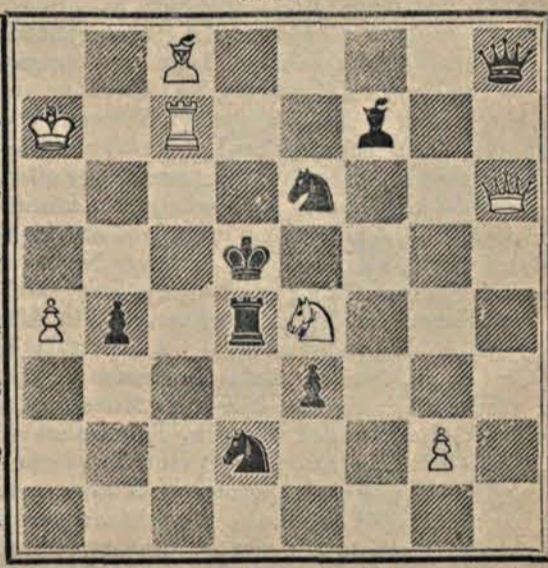
M. Vasárhely. B. D. Forrá szentvedlyel (és pedig egy ly-lyel) viseltetni a költészet iránt; még nem elég magában; tehetségnek pedig semmi nyomát sem birtok fölfedezni a beküldött kötelemnyben.

Hajnok. G. I. Rövid időn magán levelet írunk.

Tiszafüred. M. B. A karácsonyi mesét adni fogjuk, ohajtása szerint. Az amerikai humorczek azonban alig érdekes a közlésre.

SAKKJÁTÉK.

629-ik sz. f. — Finlanson J. H. tól (Londonban.) Sötét.

Világos.

Világos indul a harmadik lépésre mattot mond

Az 624-ik számú feladvány megfejtése. (Meyer Henriktől Londonban.)

Table with 4 columns: Söt., VII., Söt., VII. and chess moves like 1. Fa8-g7, 2. Fb7-c8, etc.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Pülöp József. — Miskolcon: Czenthe József. Jászvásár: Galambos István és László. — Karcag: Kovács Lajos. — Nagy-Szalonta: Kovács Albert. — Hatvanban: Sipócz Ferenc. — A pesti sakk-kör.

Nyilt-tér. *)

Legújabb naptárak.

Szerencse naptár az 1872. évre. Számos képekkel, világosított példával, utmutatással és tanácsal arra nézve, miként lehetünk e földön szerencsések? — Szerkesztő Szerencsés Jenő. Ára füze 60 kr. o. é.

Eladó leányok naptára 1872. szökö évre. Több tapasztalt hölgy és férfi hátrahagyott kéziratai után szerkesztő Tóvölgyi Titusz. Ára füze 50 kr. o. é.

Kapható minden könyvtárnál az országban.

E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget a Szerk.

TARTALOM.

Könyves Tóth Mihály (arckép). — Ugy meguntam... — Halál az erdőben (vége). — Pesti képek (képpel). — A versaillesi kivégzések (képpel). — Az öngyilkosság. — Egy törpe falu. — A játékok történetéhez. — A december 12-iki teljes napfogyatkozás (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Kizintzések, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

PALOCZ RÓBERT Nagy raktár szövött árúkból. Fehérnemű kereskedésében. váci-utca 9-ik szám alatt. mindenféle szövött áru a téli időnyre kapható nagy választékban.

Uraknak: gyapot alsó ingek legjelesebb övszer a meghülés ellen s az egészség fentartására különösen ajánlható! szines és fehér 1 ft. 40 kr., 1 ft. 50 kr., 1 ft. 60 kr., 1 ft. 75 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. és 5 forint Gyapot alsó nadrágok 3 ft., 3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr., 4 ft. 75 kr., 5 ft. Vastag szövésű labtyuk 50, 60 és 70 kr., legfinomabbak 70, 80, 90 kr., 1 ft., 1 ft. 25 kr., 1 ft. 30 kr., 1 ft. 40 kr., 2 ft. 50 kr. Harisnyák hosszu szárral 1 ft. 75 kr., 2 ft., 2 ft. 40 kr., 2 ft. 50 kr., 3 ft. 25 kr. Térdmelegítő 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr. Flanel-ingek különféle színekben 4 ft., 4 ft. 50 kr., 5 ft., 5 ft. 50 kr., 6 ft. Vadász-mellenyek 4 ft. 50 kr., 6 ft. Szines ingek: ezelőtt 3 ft., most végeledési áron csak 2 forint. Azonkívül fehér madapolam-ingek dús választékban, minden nagyságban a legjobb mintájú mell-előkkel s a legkitünőbb kelmekből készülve 2 ft. 50 kr. tól kezdve fölfelé. Hölgyeknek szükséges vászon fehérneműeken kívül zsinórozott és pique. Barchet corsetek 2 ft. 80 kr., 2 ft. 90 kr., 3 ft., 3 ft. 25 kr., 3 ft. 50 kr., 4 ft., 4 ft. 50 kr. Barchet alsó nadrágok 2 ft., 2 ft. 10 kr., 2 ft. 20 kr., 2 ft. 50 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft. Barchet alsó szoknya 4 ft., 4 ft. 25 kr., 4 ft. 50 kr., 5 ft. 1197 (1-3) Alsó gyapjú-ingek 2 ft. 50 kr., 2 ft. 60 kr., 2 ft. 75 kr., 3 ft. 50 kr. Gyapjú nadrágok 1 ft. 80 kr., 1 ft. 90 kr., 2 ft., 3 ft. Harisnyák téli 1 ft. 40 kr., 1 ft. 60 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 2 ft. 25 kr., 2 ft. 50 kr. Kamáslik, térdmelegítő stb. Leánykák számára nagy választék fehérneműekben, s téli különösen jó meleg barchet nadrágok, corsetek, gyapjú alsó-ingek, kamáslik, harisnyák 2 éveseknek és fölfelé minden nagyságban. Az árak csakis azért nem soroltatnak elő, mivel az, az évek száma szerint emelkedik. Vidékről jövő megrendelések azonnal teljesítetnek.

Gyógyszerész gyakornoknak elfogad egy 4-6 gimnázium osztályu végzett fiatal embert minden fizetés nélkül Maléter Albert. gyógyszerész Jolsván (Gömörmege). 1210 (2-3)

Csak TAKÁTSI A. a „völégényhez” címzett kereskedésben, kis hid-utca a „vastuskóhoz” címzett házban kaphatók: Szép chiffon nő-ingek: 1 ft. 50 kr., 2 ft. himzett csikk, 2 ft. 50 kr., 3 ft. szegélyezett és himzett mell. Szép vászon nő-ingek: 2 ft., 2 ft. 20 kr. vászon csikkal, 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr. szegélyes és himzett mell. Haló ujjasok 1 ft. 40 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft., 3 ft. Nő-labralvalók 1 ft. 20 kr., 1 ft. 50 kr., 2 ft. Szoknyák simák 2 ft., dísz szegélyes és fodros 3 ft., 3 ft. 50 kr. Szép vászon férfi-ingek: 2 ft. simák, 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr. szegélyes. Szép férfi chiffon-ingek: 1 ft. 75 kr. simák, 1 ft. 85 kr. szegélyes, 2 ft. 50 kr., 3 ft. a legszebbek. Gyermek fehérnemű a legnagyobb választékban. 1208 (2-2)

Mellbetegeket értesitem arról, miszerint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt házsonzervi orvos által sikeresen gyógyíthatnak. Rendelvényi órák: déltan 2-től 4-ig. Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet (ezelőtt váci-ut 24-ik szám.) ERNST L., homöopath-orvos és szülész.

LECHNER JOZSEF mű-órás Pesten, váci-utca 5. sz. alatt, ezennel tudatja tisztelt vevőivel s a nagyérdemű közönséggel, hogy ő legújában Parisból nagyszerű választékban kapott: marvány-, valódi bronz- és horgony-állvány órákkal. — továbbá utazási- és ébresztő-órákkal látta el pesti raktárát. Ugyanott dús választékban mindenkor készletben találhatók kiprobat, arany órák hölgyek s urak számára — lánczakkal együtt vagy a nélkül, melyek különösen karácsonyi- s ujvi ajándéknál igen alkalmasak. 1203 (2-3)

1000 frt fogadásul! hogy az egész birodalomban és sok más országban senki sincs, ki miként Brauswetter János chronometer- és műóras SZEGEDEN szülővárosában 12 éven át külföldön és a francia Sveicz legjobb órágyárakban az óraművészet minden titkait magáéval tette, a hozzávaló gépeket beszerzte, és azután Münchenben az elméleti és gyakorlati vizsgálatot addig meg senki által meg nem költött eredményel letette volna; ki továbbá tüzlete 22 évi főállása óta annyi órát, és mindezeket, újakat egy mint javításokat, saját találmány gépek és eszközök segítségével, 40 évi tapasztalás alapján, saját vezetése alatt oly jó állapotba helyezte, és személyesen, a zsebrókat, függő vagy fekvő, egyezőval minden helyzetben és rázkódásokban oly arányosan és pontosan szabályozva adta volna át a t. z. közönségnek, mint azt ő tette, és jövőben is tenni fogja. 1143 (9-0) Azonfölül tölem minden óra vevője egy 10 évi, és minden javítás megrendelője 5 évi írásbeli jótállásról szóló iratot kap, használati utasással együtt. Hogy a mondottak folytán óráim minden tekintetben a legjelesebbek, legpontosabbak és legújtanosabbak, az magától értetik. Igen gyakran ismétlődött utánrendelések és dicserőlevelek cs. k. katonai és polgári egyenektől, valamint óráskótlól, még fővárosokból is, bizonyítványok, bizonyítékok tömnytelen száma, mik a mondottak igazságát megerősítik, nálam megtekinthetők. Segédök nagy száma, kik nálam dolgoztak és tanultak, ezt szintén bizonyíthatják. Arany- és ezüst órák, lánczok, a m. kir. ellenőri hivatal által megvizsgáltatják, és minden nemben dús és legjelesebb választékban kaphatók.

Table with 3 columns: Férő órák, Ft., and Hölgy órák, Ft. listing various watch models and prices.

Dr. Pattison köszvényvattája, a legjobbnak elismert gyógyszer a köszvény s eszők minden nemei ellen, u. m.: arcz-, mell-, torok- és fogfájdalmak; továbbá fej-, kéz- és térdköszvény, tagszagotatás, hátgerincz és ágyék stb. fájdalmak ellen. — Egy osomag ára 70 kr., felesomag 40 kr., és kapható Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7-dik sz. alatt; Aradon: Bokor Antal gyógyszerész; Pozsonyban: Henriel F. gyógyszerész; Temesvárt: Pecher J. E. gyógyszerész; Makón: Weil Márk; Budán: Pichler Viktor, udvari gyógyszerész; Eperjesen: Schmidt Karoly, gyógyszerész uraknál. 1173 (4-4) Szives figyelembevételre a köszvény- és eszű-betegeknek. Hogy az erdei gyapot-készítmények, nevezetesen az olajjal bedörzsolések, a hajkenők, a bonbonok élvezete, különösen az erdei gyapot-harisnyák, nadrágok és mellények hordása közvetlen a testen, és a különösen fájós izületek beburkolása erdei gyapot-vattával nekem magamnak észrevehető segélyt, könnyebbülést és javulást idézett elő, sőt végre a sokévi eszűs bajokat meggyógyította, örmömel elismeri Laitz úrnak Remdában az alulírott, valamint azt is, hogy tanácsára ugyanazon szer több betegéül javulást idézett elő. — Würzburg, 1870. november 20-án. Dr. Textor Károly, egyetemi tanár. Egyedüli főraktár Buda-Pest részére Sigmund József úrnál, város-háza-utca 1-ső szám a „zöld koszorúhoz” Pesten. 1199 (4-4)

HETI-NAPTÁR. Table with columns for months (December, Decz. ó), days of the week, and religious observances (Hónapi-és hetinap, Katholikuss és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap, Hold).

Tizenkilencedik évfolyam.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1872-dik évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számszám eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Sokkal hosszabb, — irodalmunkban valóban ritka hosszúságú évsor áll lapunk jövő évi folyamára mögött, s csaknem két évtizedes pályáján követett irányja sokkal ismeretesebb, mintsem új ígéretekkel telt programot adunk akár szükségesnek, akár lehetségesnek éreznék. Előnye, mely régiségekben s ismeretes voltában áll, melyre szívesen s némi önérettel hivatkozunk, azt a látszólagos hátrányt vonja maga után, hogy ujdonság ingereivel nem csábíthat s meg kell elégednie, ha jövőre küszöbén egyszerűen hivatkozik múltjára.

Hogy a lap szellemi tartalmát illetően a tökély útján megállapodás nincs, s a legmagas fok felé, minél többet ért el, annál inkább kell törekednie s akar is törekedni: önként értetik. Anyagi kiállítását illetően bátran mondhatjuk a legtöbbet, mit lap magáról mondhat, hogy azt, a lap előfizetési árának arányához képest, a méltányosság és lehetőség legszélső határáig emeltük, s immár csak az az egy ígérettel léphetünk az olvasó közönség elé, hogy az eddigi gyakorlat és tapasztalatok nyomán igyekeznünk fogunk a közönség részvétét és helybenhagyását továbbra is kiérdemelni.

Lapunk tizennyolcz évi folyamára tanuszkodhatik, hogy egyetlen ígéréstünk sem maradtunk adósok, hogy igyekeztünk nem lankadni, sőt folyton emelkedni, és ennél fogva jogosítva érezzük magunkat azt hinni,

Heckenast Gusztáv,
kiadó.

hogy a közönség eddigi eljárásunk tanuságát fogadva a jövő biztosítékául, fölment bennünket az annyiszor elmondottak ismétlésétől, és kitartásunkat részéről is példaadó és serkentő tömeges pártolásával jutalmazandja.

A jövőt illetően azért csupán annyit vélünk megjegyezhetni, hogy testvérpapaink, ha a szorosabban vett anyagi értékben nem is, de bizonyos tekintetben mégis haladást fognak tanusítani, a mennyiben tudniillik híven fogják visszatükrözni azon általános haladást, melyet hazánk művészeti, politikai és egyéb tekintetben az idővel és a kor szellemével lépést tartva, tesz.

Vasárnapi számainkban, a közhasznú és szórakoztató közlemények, az általános érdekű ismeretterjesztő és szigorúan megválogatott szépirodalmi dolgozatok mellett, tárgyalandjuk továbbra is ama társadalmi nagy kérdéseket, melyek jelenünkben a művelt emberiséget foglalkoztatják.

Politikai tárelapunk éber figyelemmel kíséri a hazai és külföldi politikai élet összes mozzanatait s részletes tudósításokat hoz közel- és távolról, országgyűlési, megyei és vidéki mozgalmakról; különösen hetiszemléit továbbra is ugyanazon kitűni toll irandja, melynek magvas eredetisége, emelkedett szabadelvű fölfogása, tömör és mégis élvezetes előadása egy a nagy közönség, mint tekintélyes közönség részéről is elismerésben részesült ez év folyamában.

Nagy Miklós,
szerkesztő.

Előfizetési feltételek:

postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság

Csupán

Csupán

és Politikai Ujdonságok együtt:

Vasárnapi Ujság:

Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) . . . 10 frt.
Félévre (január—június) . . . 5 „

Egész évre (január—december) . . . 6 frt.
Félévre (január—június) . . . 3 „

Egész évre (január—december) . . . 5 frt. — kr.
Félévre (január—június) . . . 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legzélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentésül csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívántatik.

Uj kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő“ című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 frt. helyett 4 frtért, félévre 3 frt. helyett 2 frtért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala

(1-3)

(Pesten, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

Biztos nyeremény.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felfizetés nélkül egy darab részvényjegynek egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,

220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.
nyereményre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 huzás leend,

minden sorsjegy feltétlenül ki fog huzatni.

Politzer Zsigmond és társa

bankháza Pesten, fűrdő-utca 1-ső sz. alatt.

Vidéki megrendelések azonnal foganatosítatnak.

1196 (5-25)

Gyors és biztos kiirtása a

patkányok és egereknek,

az ő Felsége első Ferencz József császár által egy kizárólagos szabadalommal kitüntetett

patkányméreg által,

mely valódi minőségben kapható:

Pesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik szám. — Besztercebányán: Göllner H. — Brassóban: Gyertyánffy A. és fiai. — Csáktornyan: Káráz A. — Eperjesen: Zsembery I. — Eszéken: Deszátly István. — Győrött: Lehner F. — Jassenován: Deklovits J. — Kassán: Növelly A. — Keszthelyen: Wünsch F. — Kolozsvárt: Wolf J. — Lugoson: Kronetter J. — N. Beeskereken: Nodelkovits. — Pápan: Bergmüller. — Pozsonyban: Zechmeister testvérek. — Segesvárt: Deutsch J. B. — Sopronban: Pachhofer L. — Verőczen: Bész J. K. — Varasdon: Dr. Halter A. uraknál. 1172 (5-6)

Egy darab ára 50 kr. a. é.

52-ik szám.

Tizennyolczadik évfolyam.

Pest, december 24-én 1871.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy négyeser hasábjátott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krajczárba számítottatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket előfog Bécsben: Oppellik Alajos, Wollseile Nr. 22. és Haasenstejn és Vogler, Wollseile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Kepler.

(1571—1629.)

A nagy embereknek, ha semmi más érdemük nem volna is, mint az, hogy példát adnak az utókornak, — megérdemlik mindig az utódok tiszteletét.

Az élet azon nehéz küzdelmeiben, midőn a mindenfelől fölzuduló habok minden perczen eltemetessel látszanak fenyegetni az emberiség nagy ügyeért küzdők sajkáját, az ő emlékek a világító torony, mely a végezhöz vezet, az ő szellemük adja az erőt, mely örökké ezt suttogja felettünk: „fortiter et nobilitate“ — mint szellemi hadvezérek, a harcok ereit vezetik maguk után az elemekkel vívott csatába, a kik aztán megmentik, kivivják az emberiség ügyét.

Washington György jelleme, a szigorú becsületesség, mely e szavakkal lökte vissza a neki nyújtott koronát: „meg akarjátok semmisíteni, a miért eddig együtt küzdöttünk“ — s az Egyesült-Államok alkotmánya egy eredetű, az megmentette ezt, és ez hálás volt, azon nagy becsülettel szellemnek száz év múlva is oly utódokat nevelvén, mint Lincoln stb. És e becsülettel polgárok által teremtett állam virágozik.

Nagy leckéje ez a történelemnek!
Az emberiséget vezető nagy szellemek egyike volt Kepler János is, a híres csillagász, — egyike azon keveseknek, kiknek emlékéhez a mi hazánk neve is fűződik.

1871. decz. 27-kén, a kedves emlékü János estvén lesz háromszáz esztendeje, hogy Németország egyik félreeső kis pontján, a Würtemberghez tartozó Weilstadt egyik háza-csokájában egy új világpolgár tartotta váratlan bevonulását. Az új szülött egy egészségtelen, beteges héthónapos gyermek volt, ki mintha már akkor is a külvilág ismerete

utáni meggondolatlan törekvés hajtotta volna, sokkal előbb hatolt e világba, mint más halandó szokta.

Az új szülött egy régi, de elszegényedett nemesi család sarjadéka, a Kepler Henrik fia volt.

Első gyermekeiket szülőinek gyakori vizsgálódása miatt egyik nagybátyjának

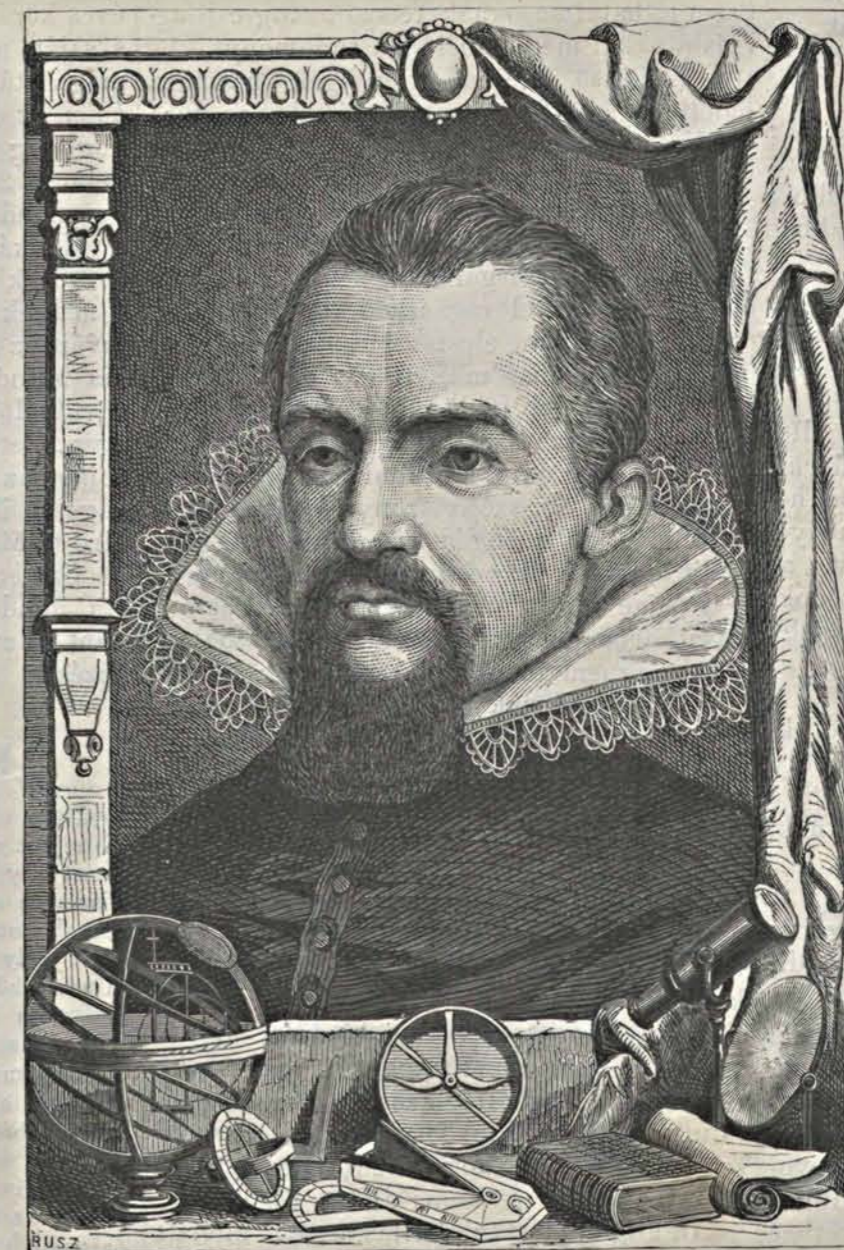
szeretetlen házában töltötte, hol egy súlyos betegség csaknem kioltá az elhagyott szenvedő életét. Később szüleinek Leonbergbe áttelepedésével az itteni elemi iskolában kezdte tanulmányait, — de a melyeket csakhamar meg kellett szakítani, mivel atyja

egy meggondolatlan jótállás miatt tönkre jutván, kénytelen volt elvonni őt az iskolától, hogy a ház körül hasznát vegye. Életének ezen korára vonatkoznak azon mondatok, melyek szerint ekkor részint mint pásztorfiu a mezőn, részint az apja által nyitott bormérésnél szolgálván, az így átvirasztott éjszakák alatt kedvelte volna meg a csillagokat.

Szülei végre belátván, hogy beteges gyenge teste miatt semmi kézimesterségre nem alkalmas, elhatározták, hogy tudományos pályára adják. Így történt aztán, hogy 1587-ben, tehát már 16 éves korában, ismét a maubronni kolostori iskolában találjuk, honnan a vizsga letétele után csakhamar a tübingai protestans theologiai egyetemre ment. Itt azonban szabadabb elvű hittani vitái után belátva, hogy a theologiai pályán csak ellen-szenvet támasztott maga iránt, a csillagászat tanuláshoz kezdett, s a derék Moestlin mellett képezte magát.

Éles elméje csakhamar e téren is annyi elismerést szerzett számára, hogy 1593-ban már a steier rendek hívták meg a 22 éves ifjút a gráci főiskolában a mértani és erkölcstani katedrára.

Itt kezdődik tulajdonképp annyi dicőségével és annyi szenvedéssel telt pályája. Itt irta 1596-ban a „Mysterium cosmographicum“ című híres munkáját, melynek egy példányát az akkor már világhírű prágai csillagász Tycho-

KEPLER.